

Eğitim yöneticilerinin okul güvenliğindeki rolü ve önemi¹

Hakan Tanrikulu², Emine İnal Acet³, Ali Evren Arslanoğlu⁴, İhsan Gültekin⁵

DOI 10.5281/zenodo.10729439

Özet

Eğitim ve güvenlik her insanın doğuştan gelen, vazgeçilemeyen ve devredilemeyen en temel insan haklarından. Çocuklar belli bir çağa gelene kadar ailelerinin korumaları altında, güvenlik içerisinde yaşarlar. Okul çağları geldiğinde ise zamanlarının büyük bir kısmı eğitim ortamları olan okullarda geçmektedir. Eğitim ortamlarına gidişlerinden evlerine dönüşlerine kadar çok farklı güvenlik riskleri ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bunlar; trafikten kaynaklanan riskler, akran zorbalığı, düşme, elektrik çarpması, fiziksel ve psikolojik şiddet vb. pek çok şekilde olabilir. Eğitim yöneticileri öğrencilerin okullarda eğitim süresi boyunca güven içerisinde olmalarını sağlamakla belirli bir düzeye kadar sorumludurlar. Ayrıca okul çevresinde bulunan güvensizlik oluşturacak unsurları da yetkililere bildirmek, önlemlerini almak ve bertaraf etmekle de yükümlüdürler. Bu çalışmada eğitim yöneticilerinin okul güvenliğindeki rolü ve önemi incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yönteminde tasarlanmış olup, konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmaların derlenmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda eğitim yöneticilerinin çoğunluğunun okulda güvenliği sağlamakla ilgili yükümlülüklerinin farkında oldukları görülmekle beraber hizmetiçi eğitimlerle bu farkındalıklarının artırılması gerektiği de görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: eğitim yöneticisi, okul, okul güvenliği

The role and importance of education administrators in school security

Abstract

Education and security are the most basic human rights innate, inalienable and inalienable for every human being. Children live in safety, under the protection of their families, until they reach a certain age. When they reach school age, most of their time is spent in schools, which are educational environments. They may face many security risks, from going to educational environments to returning home. These risks arise from traffic, peer bullying, falling, electric shock, physical and psychological violence, etc. It can take many forms. To a certain extent, educational administrators are responsible for ensuring that students are safe during their education in schools. They are also obliged to notify the authorities, take precautions and eliminate any elements that may cause insecurity in the school environment. In this study, we tried to examine the role and importance of educational administrators in school security. The research was designed using a qualitative method and was conducted by compiling previous studies on the subject. As a result of the research, it was seen that most education administrators were aware of their obligations to ensure safety at school. Still, it was also noticed that this awareness should be increased through in-service training.

Keywords: education manager, school, school security

¹ DERLEME ÇALIŞMASIDIR

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, tanrikuluhakan88@gmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, kameacet@gmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, evrenaslan021@gmail.com

⁵ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, isan21210@hotmail.com

Giriş

Toplumlarda çeşitli bilgilerin, becerilerin ve alışkanlıkların belirli amaçlar doğrultusunda düzenli bir şekilde kazandırıldığı eğitim kurumu okul olarak tanımlanmaktadır. Okullar toplumların eğitim ihtiyaçlarını hedeflenen düzeyde karşılayabildikleri sürece var olabilirler. Bu da belli nitelikleri taşıyan yöneticilerin ve çalışanların ortak hareketleriyle sağlanabilir (Dönmez, 2001). Türk Dil Kurumu'na göre okul, "Her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer" şeklinde tanımlanmaktadır. Eğitim ise "Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye" olarak ifade edilmektedir.

Okul güvenliği ise "öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir" (Dönmez, 2001). Bir diğer ifadeyle "okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratılmasıdır" (Güven, 2002). Toplumsal yapının zamanla değişmesi ile okullardaki güvenlik tehditleri de farklılaşmıştır. Bu konu zamana göre ele alınıp değerlendirilmesi gerekli olan bir konudur. Okullar toplumsal bağların kurulduğu, suçların önleildiği en önemli yerlerden biridir (Kepenekçi ve Özcan, 2002). Okullarda güvenliğin sağlanması toplumdaki tüm paydaşların sorumluluğunda olmakla birlikte okulların yöneticileri olan okul müdürlerinin sorumlulukları, rolleri ve bu rollerinden kaynaklanan önemleri bir derece daha fazladır. Bu çalışmada eğitim yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin rolleri ve önemi ele alınmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Güven ve Güvenlik Kavramı

Güven, çok geniş kapsamlı ve karmaşık bir kavram olduğundan üzerinde tüm disiplinlerin uzlaşmaya varabildikleri net bir tanımla yapmak da güçtür (Hoy ve Tschannen-Moran, 2007). Güven, adalet, özgürlük, zenginlik, güç, bilgi, gerçek ve dayanışma gibi bir dizi soyut kavramlarla birlikte incelenmektedir (Zayim, 2010). Genel olarak diğer kavramlarla ortaklaştığı bir kavram olarak güven, belirsizliğin azaltılmasının yolu veya diğer bireylere ilişkin beklentilerin karşılanacağına dair duyulan inanç olarak tanımlanmaktadır (Hoy ve Tschannen-Moran, 1999). Güven iyimser bir beklenti olup, zorlama ile değil isteklilikle bağlantılıdır (Hosmer, 1995).

Güvenlik, doğumdan gelen bir hak olup, yaşamın sürdürülebilmesi için her türden tehlikeye karşı önlemlerin alınması, mal ve can bütünlüğünün korunması için çaba gösterilmesi olarak tanımlanabilir (Açıkgöz, 2022). Güvenliğin sağlanması ise belirli bir örgütlenme, organizasyon, hukuk, sağlık, eğitim gibi pek çok alanda çabaları gerektirmektedir. Güvenliğin sağlanması için bireysel önlemlerin alınması gerektiği gibi çevresel birtakım önlemlerin de alınması gereklidir. Örneğin hırsızlık olayının önüne geçebilmek için kişinin evinin kapısını kilitlemesi, alarm sistemlerini kurması gibi önlemler her zaman yeterli olmayabileceğinden, halkın güvenliğini sağlama görevini üstelenmiş olan güvenlik güçlerinin de bu konuda bazı tedbirleri alması gerekir.

Okul Güvenliği

Okullar topluma yeni katılmış ve eğitim çağına gelmiş olan çocuklara istendik davranışların kazandırılmaya çalışıldığı, onların geleceğe hazırlandığı, milli değerlerin ve kültürlerin aktarılmasına aracılık eden kurumlar şeklinde basit olarak tarif edilebilir. Çocuklar bedensel ve psikolojik olarak yetişkin insanlara göre daha dezavantajlı olduklarından onların her türlü tehlikeye karşı korunmaları, yani güvenliklerinin her ortamda sağlanması gerekir. Zamanlarının önemli bir kısmını okullarında geçiren çocukların eğitim ortamlarında kendilerini güvende hissetmeleri ve ailelerin de çocuklarının güvende olduklarını bilmeleri oldukça önemlidir. Bu noktada okul güvenliği önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul güvenliği “okulda öğrenme için uygun bir ortam yaratmaktır” (Güven, 2002). Okul güvenliği “öğrenci, öğretmen ve diğer tüm paydaşların kendilerini psikolojik, fiziksel ve duygusal yönlerden hür hissetme duygusudur” (Dönmez, 2001). Okul güvenliği; okulun tüm paydaşlarının okul içerisinden veya çevresinden kaynaklanan şiddet, suç, vandalizm, saldırganlık, hırsızlık, zorbalık, sigara, alkol ve her türlü uyuşturucu kullanımı, ırksal ve cinsel taciz gibi arzu edilmeyen davranışlar karşısında korunmaları ve kriz yaratabilecek olağanüstü durumlarda (örn. Yangın, silahlı saldırı, deprem vb.) can güvenliğinin azami düzeyde sağlanmasıdır (Dönmez & Özer, 2009).

Okul güvenliği sadece okul içerisinde gerçekleşebilecek olaylarla ilgili olmayıp, öğrencinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılmasından, okuldan çıkıp evine ulaşmasına kadar geçen tüm olayları kapsamaktadır. Dolayısıyla okul güvenliğinin sağlanması yalnızca eğitim yöneticilerinin değil, tüm toplumun görevidir. Burada servis şoförlerinden, güvenlik güçlerine, öğretmenlerden, kantin çalışanlarına, çevredeki esnaflardan, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan herkese, kısacası toplumun tüm bireylerine önemli görevler düşmektedir. Okul güvenliği çok geniş kapsamlı bir olaylar zinciri içerisinde yer aldığından bu noktada konu daraltılarak eğitim yöneticilerinin konu ile ilgili rolleri ve önemi üzerinde durulmuştur.

Eğitim Yöneticiliğinin Okul Güvenliğindeki Rolü ve Önemi

Eğitim yöneticileri eğitim kurumları içerisinde düzenin sağlanması, eğitim-öğretim faaliyetlerinin işleyişlerinin kontrol edilmesi, kendilerine verilen yetki ve sorumluluklar kapsamında, yasa ve yönetmeliklere uygun bir şekilde hareket ederek eğitim faaliyetlerinin en doğru şekilde yürütülmesini sağlamak ile görevlendirilmiş olan kişilerdir. Elbette eğitim yöneticilerinin pek çok rol ve sorumluluğu söz konusudur. Bu rol ve sorumluluklarının arasında okul güvenliğinin sağlanması da bulunmaktadır. Konu ile ilgili olarak T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 26.04.2018 tarihinde “Okullarda Güvenlik Önlemlerinin Alınması” konulu bir genelge yayımlanmıştır.

Genelgede okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin yapmaları gerekenler belirtilmiştir. Genelgede okul güvenliği ile ilgili olarak üzerinde en fazla durulan konunun okul giriş-çıkışlarındaki yaya ve araç trafiğidir. Öğrencilerin okuldan caddeye veya sokağa kontrolsüz çıkmalarının engellenmesi okul güvenliği kapsamında değerlendirilmiş ve genelgede okul yöneticilerinin sorumluluğuna verilmiştir. Okul yöneticilerine okul güvenliği ile ilgili olarak yüklenen sorumluluklar arasında okula gelen ziyaretçilerin kaydedilmesi ve kontrolü de yer almaktadır. Buna göre okula ziyaret için gelenlerin kimlik bilgilerinin kaydedilmesi, kiminle görüşmek istediği, okula giriş ve çıkış saatlerinin not alınması gerekmektedir. Bu görev genelde

nöbetçi öğrenciler ya da okulun özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilmektedir. Ancak sorumluluk yine genelgeye göre okul yöneticilerindedir. Okul güvenliği ile ilgili olarak fiziksel materyallerin neden olabileceği tehlikeler üzerinde bilhassa durulduğu görülmektedir. Bunlar, okul bahçelerinde olabilecek, trafo, yüksek gerilim hatları, okul civarındaki metruk binalar, spor, oyun araç gereçleri şeklinde sıralanabilir. Okullarda güvenliği tehdit eden unsurlardan biri de hijyen konusudur.

Genelgede okul yöneticilerine okulun kantin, yemekhane, lavabo vb. alanlarında hijyenin sağlanması ile ilgili de sorumluluklar yüklenmiştir. Okul güvenliği ile ilgili olarak alınması gereken tedbirlerin çoğunlukla fiziksel tehlike yaratabilecek unsurlar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak öğrencilerin genel ahlak ve davranışlarının kötü yönde etkilenebileceği alanlarla ilgili olarak da genelgede bazı maddelerin yer aldığı görülmektedir. Okul çevresinde şüpheli hareketlerde bulunanların, uyuşturucu madde satanların, uygunsuz yayınlar yapan mecmuaların satışlarının yapıldığı yerlerin, özetle öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek olayların kaynaklarının güvenlik birimlerinin desteği alınarak ortadan kaldırılması da okul yöneticilerinin görevleri arasında sıralanmıştır. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan genelgenin maddeleri incelendiğinde eğitim yöneticilerine yüklenmiş olan rollerin ayrıntılı bir şekilde belirtilmiş olduğu görülmektedir. Ancak bu genelgenin 2018 yılına kadar ayrıntılı olarak hazırlanmamış olması bir eksiklik olarak görülebilir.

Eğitim ortamı olan okullar, eğitim faaliyetlerinin sonuçlarında görülemeyen ancak sonuçlara ulaşmada eğitim-öğretim sürecinde bir katalizör görevi yaparlar. Okullar daima güvenliğin ve düzenin olduğu ortamlar olmalıdır. Kendilerini sürekli baskı altında ve korku halinde hisseden öğrenciler rahat olamaz ve başarılı olmak için gereken dikkati eğitimlerine veremezler. Eğitimciler de kendileri ve öğrencilerinin güvenlikleriyle ilgili endişe duyarlarsa, eğitimin hedeflerine ulaşabilmek için gereken olan eğitim-öğretim görevlerini yapamazlar. Bu sebeple, eğitimciler, öğrenciler ve diğer okul personeli üzerindeki tehditlere karşı eğitim yöneticileri, güvenli eğitim-öğretim ortamını yaratma konusunda sorumludurlar (Buckner & Flanary, 1996). Eğitim otoritelerine göre, güvenli bir eğitim ortamının sağlanması, eğitim yöneticilerinin ana sorumluluklarının başında gelmektedir. Eğitim yöneticilerinin önderliğiyle oluşturulacak olan etkili bir güvenlik ortamı, öğrenci devamsızlıklarında azalma ve moral artışı sağlayacaktır. Böylece okulun amaçlarına ulaşmasında katkıda bulunacaktır (Loft, 1960).

1. Eğitim yöneticilerinin, öğrenci, eğitimci ve diğer okul personeline güvenli bir ortamı sağlamada aşağıda sıralanan esasları göz önünde bulundurmaları gerekir (Buckner ve Flanary, 1996);
2. Okulunun güvenlik hedefleri belirlenmelidir.
3. Meslektaşlarla fikir alışverişinde bulunulmalıdır.
4. Kapsamlı bir plan hazırlamak için öğrencilerin, öğretmenlerin, okul personelinin, ailelerin ve toplum üyelerinin katılımı sağlanmalıdır.
5. Toplum örgütlerinden gereken destek ve yardım istenmelidir.

Okul güvenlik programı hazırlamaya ve yönetmeye yetkisi olan eğitim yöneticileri, okulda güvenliğin sağlanması ve geliştirilmesinin, tüm paydaşların sorumluluğunda olduğunu ve bunu sağlamanın herkesin görevi olduğunu benimsetmek için sahip olduğu yetkinlikleri uygulamalıdır. Bu yetkinlikler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Yost, 1960: 177-178):

1. Okulun tüm personelinin, güvenlik eğitimlerini, eğitim programlarının bir parçası olarak görmeleri sağlanmalıdır.
2. Öğretmenlerin kullanımları için kılavuzlar hazırlanmalıdır.
3. Öğrencilerin güvenlik ihtiyaçlarını belirlenmelidir.
4. Güvenlik eğitimleri yeterliliği bakımından var olan eğitim programları değerlendirilmelidir.
5. Öğretmen kullanımına ait güvenlik malzemelerinin kaynakları tespit edilmelidir.
6. Okul güvenlik kurumları ve öğretmen destekçileriyle beraber çalışılmalıdır.
7. Kaza raporları önleyici, koruyucu ve yapıcı araçlar olarak değerlendirilmelidir.
8. Güvenlikle ilgili yasal mevzuat tüm personele bildirilmelidir.
9. Güvenlik eğitimi için gereken malzemelerin seçiminde öğretmenlere yol gösterilmelidir.
10. Okul güvenlik programları halka duyurulmalıdır.
11. Acil durum tatbikatları düzenlenmelidir.
12. Bina kaynaklı tehlikeleri yok etmek ve ek bina yapımında güvenlik tedbirleri göz önünde bulundurulmalıdır.
13. Okulların güvenlik programlarına ilişkin toplumun eleştiri ve önerileri değerlendirilmelidir.
14. Eğitsel yardımların sağlanmasında toplum kurumlarıyla iş birliğinde bulunulmalıdır.
15. Güvenlik alanındaki gelişmeler takip edilmelidir.
16. Güvenlik personeli, servis şoförleri ve yemek personeli de dahil olmak üzere tüm personel için hizmetiçi eğitim programları sağlanmalıdır.
17. Güvenlik eğitimleri vermeleri için öğretmenler desteklenmelidir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitim tüm toplumların her alanda ilerlemelerini sağlamak için vazgeçilemez temel uğraşlarının arasında yer alan faaliyetlerdir. Eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği fiziksel ortamlar olan okullar ve okulların idaresi ile ilgili sorumluluklar eğitim yöneticilerinin idaresindedir. Sağlıklı bir eğitim-öğretim faaliyetinin gerçekleşebilmesi için okuldaki tüm paydaşların kendilerini huzurlu ve güvenli bir ortamda hissetmeleri önemlidir. Bu noktada eğitim yöneticilerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu çalışmanın amacı eğitim yöneticilerinin okul güvenliğindeki rollerini ve önemini ortaya koyacak bakış açısı yaratmaktır.

Materyaller ve Yöntem

Araştırma literatür taraması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin sağlanması için okul güvenliği ile ilgili konuları içerisine alan yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmaların sonuçlarından bir takım çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır. Literatürün taranmasında Dergipark ve YÖK Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır. Kullanılan veri tabanlarında “okul güvenliği”, “güvenli okul”, “okul yöneticisi” anahtar kelimeleri ile arama yapılmış, ulaşılan çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Ulaşılan literatür analiz edilmiştir. Kaynakların seçiminde okul güvenliği ve okul yöneticisi anahtar kelimelerini içermesi ve Türkçe dilinde yazılmış olması temel kriter olarak belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini okul güvenliği ile ilgili yapılmış yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çalışmalar, örneklemi ise bu çalışmalardan eğitim yöneticilerini dahil etmiş olan ilgili veri tabanlarındaki çalışmalar oluşturmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Eğitim yöneticilerinin okul güvenliğindeki rollerinin ve öneminin ele alındığı bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, ülkemizde okul güvenliği ile ilgili olarak eğitim yöneticilerine önemli sorumluluklar yüklendiği görülmektedir. Eğitim yöneticileri okulun tüm paydaşları için güvenliği tesis etmekle görevlendirilmişlerdir. Bunu sağlamak için bakanlığın kendilerine vermiş olduğu yetkileri ve imkanları kullanmak, yerel yönetimlerden, emniyet güçlerinden ve çeşitli kurum ve kuruluşlardan destek almak sorumluluklarının bir gereğidir.

Alinyazında yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde eğitim yöneticilerinin bu görevlerinin farkında oldukları, ancak kimi durumlarda okul güvenliğine ilişkin durumları bildirmekten kaçındıkları ya da önemsemedikleri anlaşılmaktadır. Nitekim Yaman ve Ayar (2009) yapmış oldukları çalışmada okulda meydana gelen okul güvenliği ihlalinin yaşandığı durumlarda söz konusu durumu ve sorunları bildirmekten kaçındıklarını ortaya koymuşlardır. Okul güvenliği ile ilgili olarak çevresel faktörlerin, yaya ve araç trafiğinin, okula giriş çıkışların kontrolünün ön planda tutulduğu görülmektedir. Kütük (2008) çalışmasında okul giriş-çıkışlarında öğrencilerin caddeye kontrolsüz çıkışlarının önlenmesini ancak okula gelen ziyaretçilerin genellikle kontrol altına alınmadığını tespit etmiştir. Bu noktada okulların bir kampüste toplanması fikri (Çankaya vd., 2014) gündeme getirilmiştir. Kampüslerin okul güvenliği konusunda önemli katkıların olacağı dile getirilmiştir. Merkezi bir kütüphanenin bulunması, giriş çıkışların kontrol altında tutulması, merkezi bir sağlık biriminin kampüs içerisinde olması vb. konuların okul güvenliğine katkıların olacağı gündeme getirilmiştir. Gıda ve hijyen açısından okul güvenliği de son derece önemli ve üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur. Zira bu yollarla bulaşabilecek hastalıklar ölüme kadar varabilecek sonuçlar yaratabilmektedir. Alan yazında Turhan ve Turan (2012)'in yapmış olduğu çalışmada gıda ve hijyen ile ilgili güvenlik tedbirlerinin yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Okul paydaşlarının okul güvenliği ile ilgili politikalar, planlar ve programlar hakkında bilgilendirilmesi de önemli bir husustur. Kütük (2008) ve Akpınar ve Köksalan (2010) yapmış oldukları çalışmalarda okul paydaşlarının okul güvenliği ile ilgili olarak gerekli ve yeterli bilgilendirmelerin yapıldığını tespit etmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde okul güvenliği konusu ortaya atıldığında okul paydaşlarının öncelikle ve ağırlıklı olarak okulun ve çevrenin fiziksel yapılarından kaynaklanan güvenlik sorunları üzerine yoğunlaştıkları görülmektedir. Güvenliğin sağlanması için metal dedektörü kullanımı (Peruman-Chaney ve Sutton, 2013), okul polisi uygulaması (Yaman ve Ayar, 2009; Bracy, 2011), okula giriş-çıkışlarda trafik kontrolü (Kütük, 2008) gibi uygulamalar üzerinde fazlaca durulmuştur. Ancak fiziksel güvenlik tehditlerinin yanında psikolojik tehditler üzerinde (akran zorbalığı, madde satıcılığı/kullanımı, kumar/bahis, pornografi, taciz vb.) çok fazla durulmadığı görülmektedir.

Okulun ve paydaşlarının her türlü güvenliğinin sağlanmasında önemli rolü ve sorumluluğu bulunan okul yöneticilerinin sadece okulun idaresi anlamında değil güvenliği anlamında da hizmetiçi eğitimler alması gerektiği anlaşılmaktadır. Eğitim yöneticileri okulun güvenliği ile ilgili olarak düzenli tatbikatları, öğrenci, öğretmen, veliler ve diğer personellerle birlikte gerçekleştirmelidir. Her okulun eğitim yöneticisi ve ilgili personel tarafından hazırlanmış acil eylem planları, güvenliğin ihlal edilebileceği noktaların tespiti, alınması gereken önlemler vs. hakkında önceden hazırlanmış ve sürekli geliştirilen programları olmalıdır.

References

- Açıkgöz, A. (2022). *Okul güvenliği sorunu ve okul güvenliği ile ilgili öğretmen ve velilerin görüşleri: Yerel çalışma örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Akpınar, B. & Köksalan, B. (2010). Olağanüstü haller ve okul. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 151-158.
- Bracy, N.L. (2011). Student perceptions of high-security environments. *Youth & Society*, 43(1), 365-395.
- Buckner, Kermit G. & Flanary, Richard A., (1996), "Protecting your school and students: The safe schools handbook", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, 80, 44-48.
- Çankaya, İ., Yücel, C., Tan, Ç. & Demirkol, A. (2014). Lise müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliği açısından kampüs okulların önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 65-71.
- Dönmez, B. & Özer, N. (2009). *Okul güvenliği ve güvenli okul*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(25), 63-74.
- Güven, M. (2002). Okul güvenliğinde psikolojik danışmanların rolü ve görevleri. *Eğitim Araştırmaları*, 5(9), 68-72.
- Hosmer, L. T. (1995). Trust: The connecting link between organizational theory and philosophical ethics. *Academy of Management Review*, 20(2), 379-403.
- Hoy, W. K. & Tschannen-Moran, M. (1999). Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools. *Journal of School Leadership*, 9, 184- 208.
- Hoy, W. K. & Tschannen-Moran, M. (2007). The conceptualization and measurement of faculty trust in schools. Hoy, W. K., ve DiPaola, M. F.(Ed.). *Essential ideas for the reform of American schools*. Information Age Pub Incorporated.
- Kepenekçi, Y. K. & Özcan, A. Y. (2002). Okullarda suçun önlenmesi. *I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önlem e-Sempozyumu*, 29-30 Mart 2001, AÜ. ATAUM, 153-163.
- Kütük, Ö. (2008), *Liselerde okul güvenliğine yönelik bir çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Loft, Bernard I., (1960), "Emphasis and sequence in safety education", *NASSP Bulletin*, SAGE Publications, 44, 170-175.
- Peruman-Chaney, S.E. & Sutton, L.M. (2013). Students and perceived school safety: The impact of school security measures. *Am J CrimJust*, 38, 570-588.

Turhan, M. & Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.

Yaman, E. & Ayar, N. (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: Okul polisi uygulaması. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 2, 147-171.

Yost, Charles P., (1960), "Who Should Teach Safety?", *NASSP Bulletin, SAGE Publications*, Volume: 44, Pages: 175-178.

Zayim, M. (2010). *Investigating the relationship between primary and secondary level public school teachers' readiness for change and perceived organizational trust*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.